

עת"א 27491/08/16 - מוניר מרזוק נגד הממונה על עבודות שירות - מפקדת גוש צפון, מדינת ישראל

בית המשפט המחוזי בנצרת בשבתו כבית-משפט לעניינים מנהליים

עת"א 27491-08-16 מרזוק(אסיר) נ' הממונה על עבודות שירות - מפקדת גוש צפון ואח'

בפני	כבוד השופט יוסף בן-חמו
העותר	מוניר מרזוק
נגד	
המשיבים	1. הממונה על עבודות שירות - מפקדת גוש צפון 2. מדינת ישראל

החלטה

לפני עתירת "עובד שירות" נגד ההחלטה המנהלית, מיום 4/8/16, להפסקת עבודות השירות והמרתן במאסר בפועל.

נימוקי הבקשה :

- בגזר הדין בת.פ. 42924/02/13 נגזר על העותר עונש מאסר של 6 חודשים לריצוי בעבודות שירות.
- העותר החל בריצוי עבודות השירות ביום 2/12/15.
- החלטת הקצין הממונה להפסקת עבודות השירות נומקה ב:
  - א. העותר לא התייצב לתחילת עבודות השירות או נעדר מהעבודה, ללא אישור הממונה/רכז/מפקח/רופא.
  - ב. העותר איננו מבצע כראוי את המשימות שהוטלו עליו או שהתנהגותו בעבודה אינה מניחה את הדעת.
  - ג. העותר לא ציית להוראה של הממונה/הרכז/המפקח או לא קיים חובה המוטלת עליו, לפי סימן 11 בפרק ו' לחוק.
- העותר טוען כי יש לו תשובות לכל הטענות שהועלו בנימוקי הבקשה, מהן ניתן להסיק כי מדובר בהתעמרות של המפקח על עבודות השירות בעותר, תוך הכשלתו המכוונת בביצוע עבודות השירות, דבר שלא בא לידי ביטוי בשיחות השימוע שנערכו לעותר.

- השימוע האחרון שנערך ביום 6/7/16 נערך ללא נוכחותו של העותר, שהיה אמור להתייצב, וללא מתן אפשרות להגיב לדברים שהועלו נגדו. העותר לא התייצב משום שבמועד השימוע חל "עיד אל פיטר" ועל כן, לא יכול היה העותר להתייצב במשרדי הממונה.
- העותר הקפיד לדווח למפקח על היעדרויות ו/או יציאה ממקום העבודה, אולם משהעניין לא היה לרוחו של המפקח, הוא היה מורה לעותר שלא לחזור לעבודה ו/או לסיים את העבודה לפני הזמן.
- העותר הגיע לעיתים באיחור של מס' דקות בגלל פקקים בדרך, ובתגובה המפקח היה מורה לו שלא להתייצב לעבודה ומחשב את הימים בהם הגיע העותר באיחור - כהיעדרות בלתי מוצדקת.
- גם כשיצא העותר ממקום העבודה למכולת בקרבת מקום, היה המפקח מתייחס לכך כ"יציאה בלתי מאושרת" ומורה לעותר שלא לשוב לעבודה.
- במסגרת עבודות השירות הצטווה העותר לחפור קברים בבית הקברות באור עקיבא, דבר הנוגד את אמונתו והעבודה, מבחינתו של העותר, היתה "עבודת פרך".
- ההתעמרות בעותר באה לידי ביטוי גם בשליחתו בתוך חודש אחד ל - 4 מקומות עבודה שונים.
- מצבו הכלכלי של העותר קשה מאוד. מתנהלים נגדו תיקי הוצל"פ, אין לו מקור הכנסה וקשה לו לממן נסיעה בתחבורה ציבורית. כשהוא לא מגיע לעבודה מסיבה זו, המפקח מחשיב זאת כ"היעדרות מסיבה בלתי מוצדקת".
- העותר התארס וארוסתו מוכנה לסייע לו כלכלית. הוא מבקש לאפשר לו לסיים את ביצוע עבודות השירות ללא כל התעמרות והכשלה, תוך מתן הוראה לממונה להציב את העותר במקום אחד וקבוע בכדי שיוכל לרצות את יתרת עונשו.
- החלטת הממונה המסתמכת אך ורק על דיווחים של המפקח, ללא מתן אפשרות נאותה לעותר להגיב לטענות, לוקה בחוסר סבירות קיצוני המצדיק את התערבות בית המשפט הנכבד.

כתב התשובה :

- העותר לא התייצב לביצוע עבודות השירות ביום שנקבע - 2/12/15. בשיחת בירור שנערכה עם העותר ביום 9/12/15 טען העותר כי לא התייצב לביצוע עבודות השירות במועד שנקבע בגזר הדין, כיוון שהיה חולה, אך לא הציג כל אישור מחלה שיתמוך בטענתו.
- גם לאחר שהתייצב לריצוי עונשו היה תפקודו לקוי. ביום 13/1/16 התקבל מכתב ממעסיקתו המפרט את אופן התנהגותו - תפקוד לקוי והתגרות בעובדים אחרים. על כן, ביקשה המעסיקה שהעותר יועבר למקום אחר.
- העותר זומן לשיחת בירור נוספת שנערכה ביום 19/1/16. בשיחה ביקש הזדמנות נוספת. העותר הוזהר שאם ימשיך בהתנהגותו הלקויה, הוא יזומן לשימוע.
- חרף האזהרה, הוסיף העותר להתנהג באופן לקוי ונתפס, פעמיים, בהפרש של יומיים, בורח ממקום העבודה.

בעקבות האירועים זומן העותר לשיחת בירור נוספת שנערכה ביום 11/2/16, הוזהר בשנית והועבר למקום עבודה אחר.

- למרות 3 שיחות הבירור, המשיך העותר להתנהג באופן שלילי. המפקח מצא במס' ביקורים שערך, כי העותר עזב את מקום העבודה מבלי להודיע.
  - העותר זומן לשימוע שנערך ביום 14/3/16. במעמד השימוע התנצל העותר וביקש הזדמנות נוספת. בקשתו נעתרה והוחלט על מתן הזדמנות נוספת.
  - העותר לא השכיל לנצל את ההזדמנות המיוחדת שניתנה לו והוסיף להיעדר מהעבודה ללא רשות. בעקבות זאת, זומן לשיחת בירור נוספת שנערכה ביום 31/5/16. אז גם נמסרה לו הזמנה לשימוע נוסף ליום 6/7/16. העותר לא התייצב לשימוע הנוסף. הומלץ על הפסקה מנהלית.
- ביום 31/7/16 החליט מפקד המחוז להפסיק מנהלית את עבודות השירות ולהורות שהעותר יישא את יתרת תקופת המאסר - 99 ימים, מאחורי סורג ובריח.

דין:

מתוך עיון במסמכים שצורפו לכתב התשובה, עולה כי השתלשלות האירועים שהביאו לזימונו של העותר לשיחות בירור שוב ושוב - לשני שימועים ועד להחלטה על הפסקת עבודות השירות, שונים בתכלית מהנטען על ידי העותר. המסמכים סותרים את טענותיו.

בדיון שנערך במעמד הצדדים, טען ב"כ העותר כי אמנם היו תקלות בעבודות השירות שביצע העותר, אך לטענתו, הכל החל בתקלה ראשונה ששימשה כ"טריגר" לכך שהמפקח "יתעמר בו" ויפקח עליו עין "יותר מדי".

לא מצאתי שום בסיס לטענות אלה. מדובר בטענות מופרכות.

התנהלותו של העותר היתה שלילית ובעייתית לאורך כל הדרך, החל מאי ההתייצבות לביצוע עבודות השירות במועד ולאורך כל התקופה, עד להפסקת עבודות השירות. ההתנהלות השלילית נמשכה לא רק בתקופה בה הוצב לעבודה בבית הקברות, אלא גם ביתר שלושת מקומות העבודה בהם הוצב.

תמצית טענות העותר : היתה תקלה ראשונה, המפקח התעמר בו ופקח עליו עין יותר מדי. העותר איחר להגיע למקום העבודה בגלל פקקים. באותם מקרים המפקח היה אומר לו אל תגיע לעבודה. העותר היה יוצא לקנות ממכולת סמוכה אוכל או סיגריות לדקות ספורות, המפקח היה טוען שהוא ברח מהמקום. בתחילת ביצוע העבודות היה העותר בתקופה קשה. גם לא היה לו כסף לנסיעות. כשביקש להיעדר, כדי ללוות את אחותו ללידה, המפקח סירב לאשר לו. העותר נאלץ לעבוד "בפרך" תחת השמש החמה ובניגוד לאמונתו. ההפרות היו מינוריות, תוצאה של חוסר אינטראקציה טובה בין העותר לבין המפקח.

גרסת העותר וטענותיו חסרות בסיס.

סעיף 1 ל"כללים והוראות לעובד השירות - תנאי ריצוי", שהותקנו מכח סעיף 51ח(א) לחוק העונשין קובע :

"עובד שירות שלא השלים את מלוא מכסת שעות העבודה היומיום שנקבעו לו, לא יבוא יום זה במניין ימי הריצוי".

סעיף 1ח:

"על עובד השירות להתייבב למשרדי הממונה לצורך בירור, שימוע, ועדה רפואית וכד'. התייבבות לא תיכלל במניין ימי הריצוי".

סעיף 2ה, מחייב את עובד השירות להחתים כרטיס נוכחות בעצמו בתחילת כל יום עבודה ובסיומו. אם לא הוחתם כרטיס נוכחות, ייחשב הדבר כאילו לא עבד באותו יום.

סעיף 2ו קובע, כי היעדרות ממקום העבודה מכל סיבה שהיא, לרבות מחלה, מילואים, אבל וכיוב', טעונה את אישור המפקח והמעסיק ותלווה בהצגת אישור מתאים בכתב שיימסר למפקד בהקדם. היעדרות, כאמור, תחייב השלמת ימים או שעות.

סעיף 2י קובע :

"איחרת למקום עבודתך, המעסיק רשאי לא לקבל אותך לעבודה באותו היום - יום זה לא ייחשב במניין ימי הריצוי".

סעיף 3ה קובע:

"חל איסור לצאת ממקום העבודה ומתחומי המוסד בו הנך מועסק. במידה ויציאתך קשורה לצרכי מקום העבודה, היא מותנית באישור המפקח ובליוי נציג מטעם המעסיק".

התנהלותו של העותר נגדה את כל הכללים המפורטים לעיל. אין זכר לרוב טענותיו של העותר בעתירה ובמסמכים הרשמיים של הבירור והשימוע, שם אמר דברים אחרים.

שיחת הבירור הראשונה נערכה לעותר עקב אי התייבבותו לביצוע עבודות השירות.

בטופס שיחת בירור מיום **9/12/15** נרשם :

עמוד 4

**"פרטי נימוק הזימון : העו"ש התייצב היום במשרד בטבריה לתחילת ריצוי הע"ש.
העו"ש היה צריך להתחיל ביום 2/12/15 והגיע היום. לטענתו, היה חולה, אך לא
הציג שום אישור מחלה.
דברי העותר : הייתי חולה.
החלטה : אזהרה ומתן הזדמנות נוספת לחזרה תקינה לעבודה"**

נספח ב' הוא מכתב שכתב "המעסיק" למפקח על עבודות השירות. נכתב שם :

**"אנו מבקשים ממך להעביר את מוניה למקום אחר כי הוא לא מתאים לנו.
ראשית, הוא כל הזמן צועק ומשתולל כמו ילד קטן. תמיד צריך להשתיק אותו.
המזכירה ביקשה ממנו לרוקן עגלה עמוסה בבגדים רטובים לתוך הפח, לא רק
שהוא לא רוקן הוא השאיר את העגלה בחוץ והלך הביתה מבלי לומר כלום...
בנוסף הוא מתגרה בכמה עובדי שירות ובכל פעם מנסה להצית אותם כדי להגיע
לקטטה. כאשר פונים אליו לעשות עבודה כלשהי הוא מתלונן למה פונים אליו
וכל הזמן אותו ויכוח".**

שיחת בירור שנייה נערכה ביום 19/1/16:

**"פירוט נימוק הזימון : העו"ש זומן לשיחת בירור בשל תפקוד לקוי ובעיות
משמעת וכן היעדרויות ללא אישור וללא דיווח למפקח על ההיעדרויות, למרות
שהוזר מס' פעמים ושוב חזר על כך. כמו כן, העו"ש משרה אורח של איומים
על עו"ש אחרים במקום העבודה.
דברי עובד השירות : אני מצטער, אתה צודק ואני לא אחזור על כך בשנית ואני
מודה לך על העזרה שלך.
החלטה : העו"ש מוזהר בחומרה רבה שלא לחזור על מעשיו בשנית.
מבקש הזדמנות נוספת וקיבל, במידה ויחזור על מעשיו שוב יוזמן לשימוע".**

שיחת בירור שלישית נערכה ביום 11/2/16:

**"פרטי נימוק הזימון : העו"ש זומן לשיחת בירור עקב כך שנתפס בורח ממקום
העבודה פעמיים, בהפרש של יומיים. לציין כי הוזר בעבר, בוצע לו שיחת בירור
אך הדבר לא השתנה ויש לציין כי המפקח שמעון התקשר מס' פעמים לעו"ש אך
לא ענה.
דברי העו"ש : אני לא ברחתי אני הייתי שם.
החלטה : העו"ש יועבר למקום עבודה אחר. הוזר בחומרה. כמו כן, יוזמן
לשימוע, הובהר לו שעליו להתייצב לעבודה".**

ביום 13/3/16 נערך לעותר שימוע, בו פורטו עילות השימוע.

טיעוני העותר בשימוע :

"אני לא נעדרתי בלי להודיע. כל אחד יכול להגיד מה שהוא רוצה, הלשינו עלי לשמעון שאני לא בעבודה ואני כן הייתי בעבודה.
כשהייתי בחדרה אני רבתי עם אחד עו"ש זה נכון, התנצלתי ואמרתי לו שהוא צודק. אני לומד יום אחד בשבוע. לא נתנו לי אישור לכך אפילו שביקשתי. אני מצטער ורוצה לבקש עזרה ולפתוח דף חדש. אני מבטיח שיהיה בסדר שאני לא אעדר ויתייצב כל יום קבוע במקום עבודה ובזמן ורק באישור של המפקח אני לא אניע במידה ואצטרך. אני עובד כמאמן חדר כושר".

בתום השימוע הוחלט על מתן הזדמנות נוספת "למרות מהעולה מתיקו יש את כל הסיבות לנקוט כנגדו בהפסקה מנהלית, בהתחשב בגילו, ובהצהרותיו, תינתן לו הזדמנות אחת נוספת ואחרונה...".

שיחת בירור נוספת נערכה ביום 31/5/16 :

"נימוקי הזימון : העו"ש זומן לשיחת בירור עקב זה שלא מתייצב לע"ש ללא אישור המפקח למרות שהיה פעמיים בשיחת בירור והוזהר על כך. מוזמן לשימוע.
דברי עובד השירות : המקום בבית עלמין לא מתאים לי וכל יום שלא באתי אמרתי לשמעון.
החלטה : העו"ש מוזהר בחומרה רבה ומוזמן לשימוע".

העותר חתם על טופס/פרוטוקול שיחת הבירור וכן חתם על קבלת הזמנה לשימוע (נספח ז). על פי ההזמנה מיום 11/5/16 הוזמן העותר לשימוע ליום 6/7/16. בטופס הזימון הוסברה לו חובתו להתייצב לשימוע וכן הוסברה לו זכותו להיות מיוצג על ידי עו"ד בהליך.

העותר לא התייצב לשימוע. עורך השימוע פירט את הנימוקים להמלצתו להפסקת עבודות השירות, וציין כי העותר לא טרח להתייצב לשימוע ואף לא טרח להודיע דבר מאז.

אין מחלוקת שהעותר לא הודיע כי לא יוכל להתייצב ולא ביקש דחיית המועד. הוא גם לא הודיע בדיעבד. הנימוק המאוחר לאי ההתייצבות - איננו אירוע פתאומי שאין לעותר שליטה עליו. הטענה בעתירה שהסיבה הינה "חג", עובדה שהיתה אמורה להיות בידיעתו של העותר, לכל הפחות חלה עליו החובה להודיע בסמוך למועד השימוע שלא יוכל להתייצב, אך הוא לא עשה כן.

מדובר בהתנהלות שלילית מתמשכת. למרות אזהרות רבות שהוזהר העותר, 4 שיחות בירור ושני שימועים שלאחד מהם הוא התייצב ולשני לא, רק אז הוחלט מנהלית על הפסקת עבודות השירות.

הסמכות להפקיע את עבודות השירות ניתנה בדין לנציב שירות בתי הסוהר או קצין בדרגת גונדר שהוסמך לכך.

סעיף 51 לחוק, הסדיר את אופן הפעלת סמכותו המנהלית של הנציב להפקיע את עבודות השירות בהתקיים אחת מהעילות הסטטוטוריות לכך. אותן עילות מייצגות מצבים בהם העובד איננו עונה, בהתנהגותו, לאמות המידה הנדרשות, ולכן תכלית עבודות השירות מסוכלת ונדרש אז לכוון את העבריין למסלול העונשי הרגיל, תוך התחשבות בתקופה אותה ריצה בעבודות שירות עד למועד ההפקעה (ראה **רע"ב 426/06 נאסר חווא נ' שב"ס**, מפי כב' השופטת פרוקצ'ה).

סעיף 51 מפרט עילות להפקעה. העילות כוללות היעדרויות מהעבודה ללא אישור, התרשלות בעבודה, הפרת תנאי מתנאי השירות, אי ציות להוראות הממונה ועוד.

הטלת מאסר בעבודות שירות נתפסת כפריבילגיה המוענקת לנאשם. על הנאשם נגזר עונש מאסר והוא "מתוויג" כמי שנדון למאסר, אלא שניתנת לו אופציה לרצות את מאסרו בתנאים פתוחים של חיים במסגרת חופשית ועבודות שירות במקום ריצוי מאסר בכלא.

פריבילגיה זו אינה מוקנית לנאשם באורח מוחלט ובלתי מותנה. היפוכו של דבר - היא הדירה וניתנת לביטול בכל שלב, מקום שהנאשם אינו עומד בציפיות המתחייבות ממנו לצורך מימושה.

נאשם המבקש לרצות את מאסרו בעבודות שירות, חייב לקבל על עצמו עול אחריות הנלווה למסלול עונשי זה ולבצע את המוטל עליו על פי הוראות הממונים, בלא סטייה והפרה של הכללים.

מאחר ומדובר בפריבילגיה ולא בזכות מוקנית, הטיל המחוקק על הרשות המנהלית את האחריות לבדיקת מידת עמידתו של הנאשם בתנאים ובחובות המזכים אותו להמשיך בעבודות השירות.

החלטת הרשות המנהלית כפופה לביקורת שיפוטית.

בית המשפט איננו מחליף את שיקול הדעת של הרשות המנהלית בשיקול דעתו שלו. בית המשפט איננו עורך "שימוע נוסף", אלא אך בוחן אם ההחלטה עמדה באמות המידה ובתנאים המחייבים החלטה מנהלית.

הסמכות השיפוטית שניתנה לבית המשפט להחליט על הפקעה קיימת רק במקרה אחד, זה המפורט בסעיף 51' לחוק, כאשר אדם מורשע, בתקופת עבודות השירות בעבירה אחרת.

ההחלטה המנהלית צריך שתתבסס על קיומה של תשתית עובדתית העומדת בכלל "הראיה המנהלית" שיהיה בה כדי לבסס באופן סביר את השימוש בכח ההפקעה.

כאשר אני בוחן את התנהלותו של העותר, כעולה מהמסמכים והראיות המנהליות, נראה לי כי העותר זכה במקרה זה להתחשבות חריגה באופן נדיר, הרבה מעל ומעבר למקובל, למרות שנסיבותיו אינן חריגות כלל וכלל, כפי שפורט.

ברע"ב 1684/13 עראר נ' מ"י נקבע :

"בהיות עבודות השירות סוג של מאסר בפועל הגמישות בהן מוגבלת. יתר על כן, אין להלום גם טרחת אין קץ לרשויות בשל הפרות על ידי אסיר של עבודות השירות, על ידי הכבדה חוזרת ונשנית בשל טרונות והפרות. אכן עסקינן בחירותו של אדם, אך על ההחלטה בסופו של יום להידרש גם לראיות המנהליות ולהתייחסות לא רצינית של אסיר פלוני, ההופכת את הרצוי לחוכא ואיטלולא. ועוד, אין לדבר בנדון דידן במונחים של "הכרעה" מצד האסיר בין שתי חובות - כלפי הסדרי הראיה וכלפי המאסר. פשיטא שגזה"ד הפלילי הוא המכריע וסוגיות הקשורות בנסיבות אישיות צריכות לבוא בפני בית המשפט הפלילי בטרם ייגזר הדין....

ואולם, למקרא הדברים נראה כי המבקש סבור, למרבה הצער, כי עבודות השירות "עובדות" אצלו.

למבקש ניתנו הזדמנויות רבות לרצות את מאסרו בדרך של עבודות שירות, אך פעם אחר פעם הקדיח את תבשילו הפר את התנאים וביקש - ולעיתים אף דרש כי אלה יותאמו לצרכיו. משל מדובר היה בהתנדבות או יוזמה פרטית שלו, חסד מצידו למערכת ולא סנקציה עונשית".

הדברים האמורים קולעים באופן החד ביותר לעובדות שבעתירה שבפני.

העותר "בעט בדלי". מאסר בעבודות שירות איננו "תכנית כבקשתך" לפי רצונו ואוות נפשו של האדם, ברצותו יבוא למקום העבודה וברצותו יעדר כעולה על רוחו.

העותר קיבל שוב ושוב הזדמנויות, היה מודע לחומרת מעשיו, פירש לא נכון את ההתחשבות החריגה שהתחשבו בו ועל כן, לא נותרה ברירה, אלא להורות על הפקעת עבודות השירות. אין לעותר להלין, בנסיבות אלה, אלא על עצמו.

בחינת השאלה אם עובד שירות ראוי להמשיך ולזכות בפריבילגיה של עבודות השירות הינה בחינה שוטפת ורציפה ואיננה מתמקדת בנקודה ספציפית על ציר הזמן.

במקרה זה, בחן הממונה ועורך השימוע את התנהלותו של העותר בחינה שוטפת ורציפה שנמשכה על פני כל התקופה בה נדרש העותר לבצע את עבודות השירות והמסקנה אליה הגיע הממונה ובעקבותיה החלטת הקצין המוסמך, אף מתחייבות מההתנהלות כפי שפורט לעיל.

אשר על כן, אני דוחה את העתירה.

העותר יתייצב ביום **11/11/16**, **בשעה 09:00**, בפני המפקד בבית מעצר קישון, על מנת לרצות את תקופת המאסר שנותרה לו שעליו לרצות בעקבות ההפקעה, לפי חישוב שיעביר הממונה על עבודות השירות לשב"ס.

ניתנה היום, ח' חשוון תשע"ז, 09 נובמבר 2016, בהעדר
הצדדים.